

Z Jerozolimy do Babilonu

CZEŚĆ I: PRZEGLĄD

TEKST PRZEWODNI: Dn 1,17.

ZAKRES STUDIUM: Dn 1, Rdz 39, Est 4—5.

WPROWADZENIE: Dn 1 stanowi tło dla pozostałej treści księgi i wprowadza jej zasadnicze tematy. Bóg jawi się jako główna postać księgi, jako że panuje nad królami i królestwami świata oraz pomaga swojemu wiernemu ludowi na wygnaniu w obcym kraju. Pośród licznych wygnańców cztery młodzi ludzie odznaczają się szczególną mądrością i zaznaczają swoją obecność na dworze babilońskim dzięki temu, iż poświęcają swoje serca wierności Bogu swoich ojców.

TEMATY LEKCJI

Lekcja tego tygodnia przedstawia trzy zasadnicze tematy.

1. Kontekst *Księgi Daniela*. Mimo tragedii takiej jak wygnanie, Bóg nadal panuje. Wygnanie nie nastąpiło jako niespodziewane wydarzenie wywołane agresją Babilonu, ale jako kulminacja długo zapowiadanego sądu Boga nad Jego ludem pozbawionym skruchy.

2. Edukacja Daniela. W procesie edukacji Daniel i jego towarzysze postanowili stawić opór indoktrynacji ze strony imperium. Choć z pozoru mogło się wydawać, że Bóg Izraela przegrał w walce z pogańskimi bóstwami, ci młodzi ludzie pozostali wierni Bogu i postępowali zgodnie z Jego Słowem.

3. Mądrość Daniela. Jednym z ważnych aspektów charakterystyki Daniela i jego towarzyszy jest ich mądrość. Ta cecha oznacza coś więcej niż intelektualną mądrość czy wiedzę - wskazuje daną im przez Boga zdolność postrzegania życia z Bożej perspektywy.

ZASTOSOWANIE: Choć nasze życie może być pełne niewyjaśnionych i trudnych okoliczności, Bóg, któremu służymy, panuje nad wszystkim i może obrócić nawet złe rzeczy na dobre. Nasz światopogląd - składający się z poglądów i przekonań tworzących nasze pojęcie o Bogu i rzeczywistości - jest bardzo ważnym narzędziem służącym kierowaniu się drogą przez życie. Niech *Pismo Święte* będzie źródłem i podstawą naszego światopoglądu, tak jak było źródłem i podstawą światopoglądu Daniela i jego przyjaciół.

CZEŚĆ II: KOMENTARZ

1. Kontekst *Księgi Daniela*. Wygnanie Judejczyków do Babilonu nie nastąpiło w sposób nieoczekiwany, w wyniku niespodziewanej agresji Babilonu czy odgórznej decyzji Boga. Kilku proroków ostrzegało Judejczyków, że jeśli nie okażą skruchy, nie porzucą grzechów i nie wrócą do przymierza z Bogiem, zostaną ukarani przez wrogów, którzy zniszczą ich świątynię i uprowadzą ich do obcego kraju. Prorok Jeremiasz, który prorokował w tych czasach, wzywał także władze Judy do poddania się Babilonowi, gdyż taka była wola Boga. Tak więc po wielu zlekceważonych ostrzeżeniach Nebukadnesar nadszedł do Jerozolimy, pokonał Judejczyków i uprowadził ich do Babilonii.

Aby zrozumieć doświadczenie Daniela i jego przyjaciół, musimy pamiętać, że wygnanie babilońskie było masową deportacją ludności z jej ojczystego kraju w celu zniszczenia jej tożsamości i uzyskania pełnej kontroli nad nią przez dominującą moc. Takie deportacje zazwyczaj dotyczyły wyższych klas, szlachty, przywódców i inteligencji. Jedynie biedocie pozwalano zostać w ojczystym kraju, zazwyczaj spustoszonej przez wojnę. Taka strategia polityczna i militarna była szeroko praktykowana w starożytnym świecie przez Asyryjczyków i Babilończyków. W 722 roku p.n.e. Asyryjczycy położyli kres istnieniu północnego królestwa izraelskiego i deportowali znaczną część ludności do innych części imperium. Judejczycy niedostatecznie mocno przejęli się losem swoich pobratymców z północy i spotkał ich ten sam los, tyle że z rąk Babilończyków.

Biblia opisuje trzy zasadnicze najazdy Babilończyków na Judę i deportacje związane z tymi najazdami. Pierwszy najazd nastąpił w 605 roku p.n.e., kiedy Nebukadnesar, po pokonaniu Egipcjan w Karkemisz, wyruszył przeciwko Judzie. Zabrał wtedy jeńców, w tym Daniela i jego trzech towarzyszy. W 597 roku p.n.e., po politycznych zabiegach Jehojakima zmierzających do zawarcia sojuszu z Egiptem, Nebukadnesar najechał Judę po raz drugi i deportował znaczną część ludności. Wówczas do wśród deportowanych znaleźli się prorok Ezechiel i król Jehojachin, syn Jehojakima zmarłego krótko przed tym najazdem. Nebukadnesar osadził wówczas na tronie judzkim Sedekiasza (wuja Jehojachina), mając nadzieję, że ten będzie lojalny wobec Babilonu. Ale mimo ciągłych napomnień Jeremiasza nowy król usiłował uzyskać pomoc Egipcjan przeciwko babilońskiej dominacji. W końcu

Nebukadnesar stracił cierpliwość i w 586 roku wyruszył po raz trzeci przeciwko Judzie. Tym razem Babilończycy zburzyli Jerozolimę i świątynię oraz deportowali kolejną część ludności do Babilonu.

2. Edukacja Daniela. Dobrze byloby rozważyć to, jak funkcjonował ówczesny babiloński system edukacji. Taka wiedza da nam pojęcie, jakiego rodzaju przedmioty studiowali Hebrajscy jeńcy i z jakim światopoglądem mieli do czynienia.

Pierwszy etap babilońskiej edukacji obejmował naukę dwóch najważniejszych języków, którymi posługiwali się Babilończycy: aramejskiego, który stawał się w tamtym czasie językiem międzynarodowym, oraz akkadyjskiego, który był językiem literackim, służącym między innymi wyrażaniu religijnej i kulturowej tradycji imperium. Język akkadyjski wymagał opanowania skomplikowanego pisma klinowego składającego się z setek znaków. Na tym pierwszym etapie uczniowie studiowali teksty zawierające opowiadania, których Babilończycy uczyli się od dzieciństwa, takie jak legendy o Gilgameszu, Sargonie i Naram-Sinie.

Na drugim etapie studenci studiowali więcej tekstów, które miały służyć rozwinięciu ich zdolności literackiej i przyswojeniu przez nich babilońskiego światopoglądu. Pewien autor tak opisał ten drugi etap babilońskiej edukacji: „Cel tego etapu edukacji był dwojaki: po pierwsze, napełnić umysł studenta teologiczną i polityczną ideologią przyjętą przez władzę oraz przygotowanie go do praktykowania w charakterze młodszego *ādīpu*, na stanowisku, które, jak wiemy z manuskryptów, było powierzane wielu początkującym skrybom. Jeśli chodzi o ekspozycję na literaturę, opowiadania charakterystyczne dla pierwszego etapu ustępowały poważniejszym dziełom - utwierdzającym światopogląd i pozwalającym zdobyć praktyczne umiejętności” (A.R. George, *The Babylonian Gilgamesh Epic*, Oxford 2005, t. 1, s. 36).

Nie znamy szczegółów programu nauczania, jakiemu byli poddani Daniel i jego przyjaciele. Jednak powyższy opis daje nam pewne pojęcie o tym, na czym polegała edukacja w Babilonie w tamtym czasie. Program edukacji narzucony Danielowi i jego towarzyszom mógł być właśnie tak wymagający. Ale młodzi Hebrajczycy wyróżniali się mądrością i wiedzą na Uniwersytecie Babilońskim!

3. Mądrość Daniela. Jednym z ważnych aspektów charakterów Daniela i jego towarzyszy była ich mądrość. Kiedy Daniel starał się stawić czoła wyzwaniom babilońskiej indoktrynacji, zwłaszcza w kwestii odżywiania, działał z niezrównanym taktem i mądrością, by uniknąć spożywania potraw z królewskiej kuchni. W wyniku tego Daniel i jego towarzysze okazali się dziesięć razy mądrzejsi niż mędrcy Babilonu. Pod koniec księgi znajdujemy wzmiankę o mądrych, którzy będą prześladowani przez siły zła, ale ostatecznie zwyciężą (Dn 11,33-35; Dn 12,3). Aby pełniej docenić temat mądrości w *Księdze Daniela*, pomocne byłoby przyjrzenie się temu tematowi także w innych częściach *Biblii*.

Mądrość jest jednym z najbardziej fascynujących biblijnych tematów. Niektóre księgi stanowią wręcz osobną kategorię nazywaną literaturą mądrościową. *Księga Hioba*, *Księga Przysłów* i *Księga Koheleta* wraz z *Pieśnią nad Pieśniami* i niektórymi psalmami są zaliczane właśnie do tej kategorii. Literatura mądrościowa kładzie silny nacisk na posłuszeństwo prawu Bożemu prowadzące do dobrego życia. Teksty mądrościowe zazwyczaj nie opierają swojego przesłania na Eksodusie czy innych ważnych wydarzeniach, ale czynią częste odwołania czy aluzje do stworzenia. Bóg jest Stwórcą, który ustanowił pewne prawa rządzące wszechświatem i społeczeństwem. Dlatego ci, którzy trzymają się prawa Bożego, mogą w większym stopniu liczyć na Boże błogosławieństwo. *Księga Hioba* ukazuje, że istnieją wyjątki od tej reguły, ale wyjątek jedynie potwierdza regułę, gdyż ostatecznie Hiob otrzymał z powrotem swoje dostatnie i szczęśliwe życie.

Daniel jest przedstawiony jako mędrzec, ale nie dlatego, iż opanował tajniki języka i literatury Babilończyków. Był mądry raczej dlatego, że dochowywał wierności Panu. Dzięki swoim teologicznym przekonaniom Daniel odrzucił królewskie dania, a wybrał pokarm roślinny i wodę do picia - dietę wyznaczoną ludziom przez Boga. Ponadto Daniel otrzymał swoją mądrość nie tylko dzięki pilności w nauce i samodyscyplinie. Była to mądrość dana mu w darze przez Boga w uznaniu jego wiary. Taka mądrość znacząco przewyższała wszystko, czego mógł się nauczyć w babilońskiej uczelni - pozwoliła Danielowi tłumaczyć sny i rozumieć Boży plan dla ludzkości.

CZEŚĆ III: ZASTOSOWANIE

1. *Księga Daniela* przedstawia Boga pozwalającego na to, by obcy naród podeptał Jego lud i spustoszył Jego świątynię. Czego możesz się dowiedzieć o charakterze Boga na podstawie tego wydarzenia?

2. Jak okoliczności, w których znalazł się Daniel na babilońskim dworze mają się do tych, w jakich znaleźli się Józef w Egipcie i Estera w Persji? Kto z nich stanął wobec najtrudniejszego zadania? Gdybyś mógł wybierać, w czyjej sytuacji chciałbyś się znaleźć?

3. Lekcja tego tygodnia daje okazję do przyjrzenia się samemu sobie. Poproś uczestnikom lekcji, by zastanowili się nad następującymi pytaniami,

- Jak postrzegałabyś Boga, gdyby pozwolił na to, by obce wojska najechały twój kraj, zniszczyły twoją kulturę i uprowadziły naród na obczyznę?

- Co zrobiłbyś, gdyby zaoferowano ci wysokie stanowisko we władzach w zamian za uczestnictwo w przyjęciach połączone z konsumpcją podawanych podczas nich potraw i napojów?

- Czy trudniej jest być posłusznym Panu we własnym kraju i wśród rodaków, czy wśród obcych? Wyjaśnij swoją odpowiedź.
- W jaki sposób mogę osiąść światopogląd, który da mi jasną ocenę otaczającej mnie kultury i pozwoli unikać zawartych w niej pułapek?
- Jak radzę sobie w porównaniu z Danielem stając wobec wyzwań związanych z przestrzeganiem szabatu, uczciwością w interesach i pracy, relacjami z niechrześcijanami i nieadwentystami itd.?